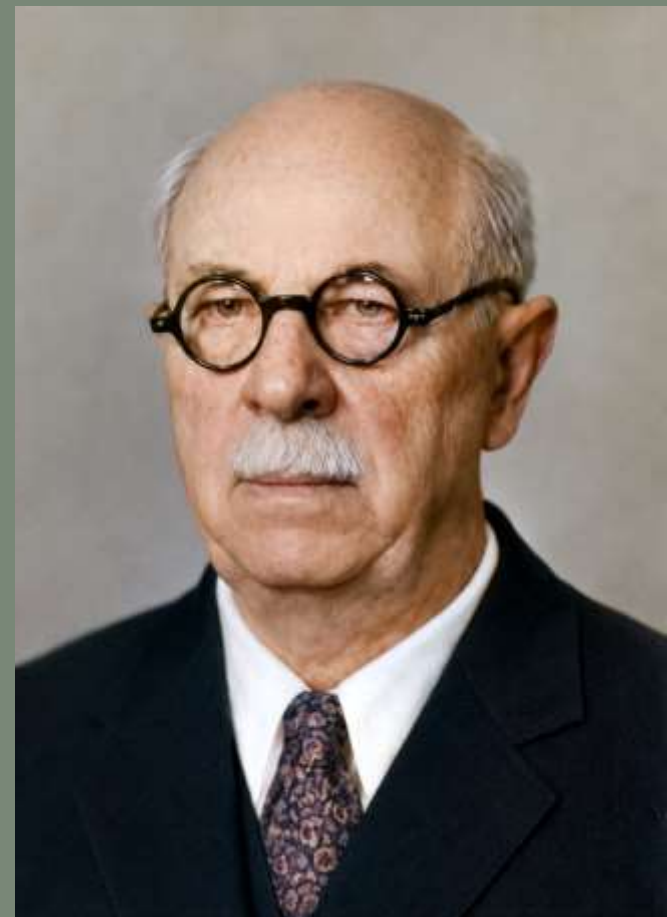

СОЛОВЬОВ МИХАЙЛО МИКОЛАЙОВИЧ

140 років з дня народження
видатного українського епідеміолога,
академіка АМН СРСР, заслуженого діяча
науки УРСР, засновника та завідувача
кафедри епідеміології Харківського
медичного інституту (1930–1969)

1886–1980

Михайло Миколайович Соловйов народився 29 травня 1886 р. у м. Єлець Орловської губернії в родині страхового агента

Після закінчення гімназії у 1904 р. юнак вступає до Московського університету на медичний факультет, який закінчує у 1911 р. з червоним дипломом. Одержує звання лікаря з відзнакою

Завідує інфекційним відділенням Єлецької повітової лікарні, де організовує санітарно-бактеріологічну лабораторію

М.М. Соловйов стоїть 4-й ліворуч у верхньому ряду (1910)

ЗАБОЛОТНИЙ Д.К.

У 1914 р. Михайло Соловйов проходить спеціалізацію з мікробіології на курсах, організованих Бактеріологічним інститутом Харківського медичного товариства

Під час Першої світової війни майбутній науковець працює молодшим лікарем кінно-артилерійського дивізіону та лікарем санітарно-гігієнічного загону корпусу

М.М. Соловйов знайомиться з видатним українським вченим – мікробіологом і епідеміологом Данилом Кириловичем Заболотним; бере участь у ліквідації великої епідемії холери, висипного і поворотного тифу

З 1917 р. Михайло Миколайович працює в Одесі
на посаді завідувача хіміко-бактеріологічної лабораторії
військового шпиталю, згодом лікарем-епідеміологом міської
дезінфекційної станції (1918)

В Одеській медичній академії вчений пройшов шлях
від старшого асистента до приват-доцента (1920–1925)
першої в країні кафедри епідеміології, створеної
академіком Д.К. Заболотним

Харьковъ
Charkow

Университетъ, Юридическій Факультетъ.
Die Universität

У 1925 р. М.М. Соловйов переїзджає до Харкова, де починається його науково-педагогічна діяльність, пов'язана з чотирма інститутами міста: Українським санітарно-бактеріологічним інститутом ім. І.І. Мечникова, Українським інститутом удосконалення лікарів, медичним і фармацевтичним інститутами

Одночасно вчений очолює організацію протиепідемічної служби в Україні

Харьковъ. Университетская церковь.

У 1925–1930 рр. Михайло Миколайович обіймає посаду старшого асистента з курсу епідеміології на кафедрі гігієни в Харківському медичному інституті (нині – Харківський національний медичний університет)

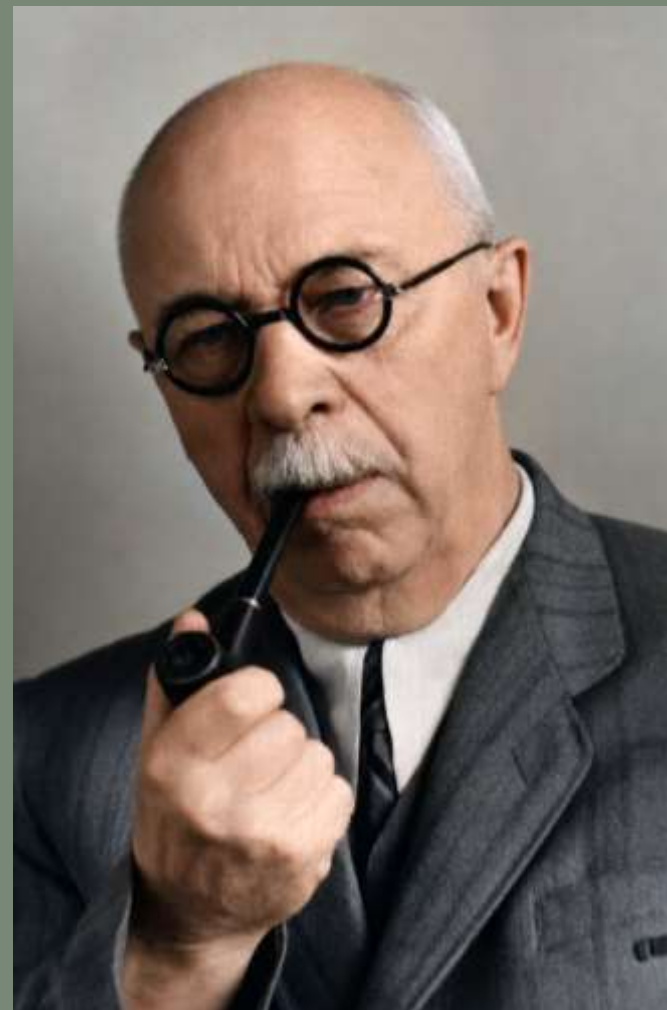
У 1930 р. М.М. Соловйов організовує кафедру епідеміології в ХМІ, яку очолює майже 40 років (1930–1969). Одночасно він завідує епідеміологічним відділом Українського санітарно-бактеріологічного інституту ім. І.І. Мечникова (1925–1931)

У 1932–1937 рр. вчений очолює кафедру мікробіології Харківського фармацевтичного інституту, а в 1937–1941 і 1944–1948 рр. – кафедру епідеміології Українського інституту удосконалення лікарів у Харкові

У 1933 р. М.М. Соловйову присвоєно звання професора, у 1936 р. – вчений ступінь доктора медичних наук без захисту дисертації

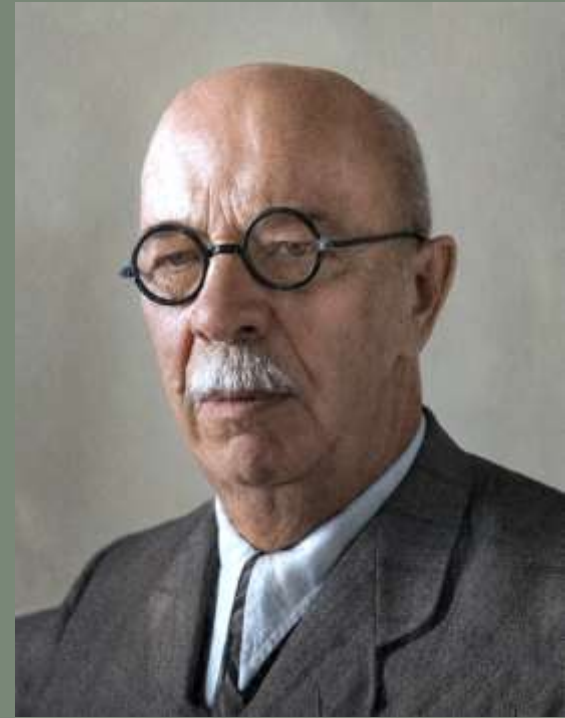
За активну діяльність у роки Другої світової війни науковець відзначений урядовою премією, нагороджений медалями та численними грамотами

У 1945 р. професора обрано дійсним членом АМН СРСР, у 1946 р. йому присуджено почесне звання заслуженого діяча науки УРСР, а у 1953 р. видатного епідеміолога удостоєно ордена Леніна – найвищої державної нагороди

До наукових досягнень вченого належать розробка теоретичних засад епідеміології, обґрунтування ролі соціальних чинників у розвитку епідемій та формування концепцій штучного імунітету

Професор одним із перших в Україні розпочав дослідження харчових отруєнь і гострих кишкових інфекцій та розкрив механізми поширення дифтерії, кору, скарлатини, малярії, холери тощо

Важливий внесок учений зробив у розвиток профілактичної медицини, зокрема у створення та впровадження ефективних дезінфектантів, антисептиків і протимікробних засобів

М.М. Соловйов є автором понад 100 наукових праць, серед яких перший в Україні підручник з епідеміології українською мовою «Загальна епідеміологія та профілактика заразних хвороб» (1933) та одна з перших у медичній літературі монографій про харчові інфекції й ботулізм — «Харчові інфекції та інтоксикації» (1935)

Під його керівництвом сформувалася наукова школа епідеміологів і мікробіологів: на кафедрах, які він очолював, проходили підготовку лікарі з різних регіонів, а також було підготовлено близько 50 кандидатів і 10 докторів наук

Професор входив до складу редколегій журналів «Мікробіологія, епідеміологія та імунологія», «Профілактична медицина» та «Лікарська справа», брав участь у створенні «Великої медичної енциклопедії», був редактором багатьох наукових збірників

Протягом багатьох років Михайло Миколайович був членом правлінь Всесоюзного та Українського наукових товариств епідеміологів, мікробіологів та паразитологів, Харківського медичного товариства, почесним членом Всесоюзного наукового товариства епідеміологів, мікробіологів та паразитологів ім. І.І. Мечникова

Михайло Миколайович Соловйов помер
28 березня 1980 р. на 94 році життя в Харкові.
Кремований та похований у колумбарії міського
кладовища № 2

Видатний вчений зробив вагомий внесок
у розвиток епідеміології та мікробіології
в Україні. Його наукова і педагогічна діяльність –
важлива частина історії вітчизняної медицини

Нові покоління фахівців продовжують наукові
традиції, закладені академіком Михайлом
Миколайовичем Соловйовим

Праці М.М. Соловйова
та література про нього
з фондів Наукової бібліотеки
Харківського національного медичного університету

616.936 С

Соловьев М. Н.

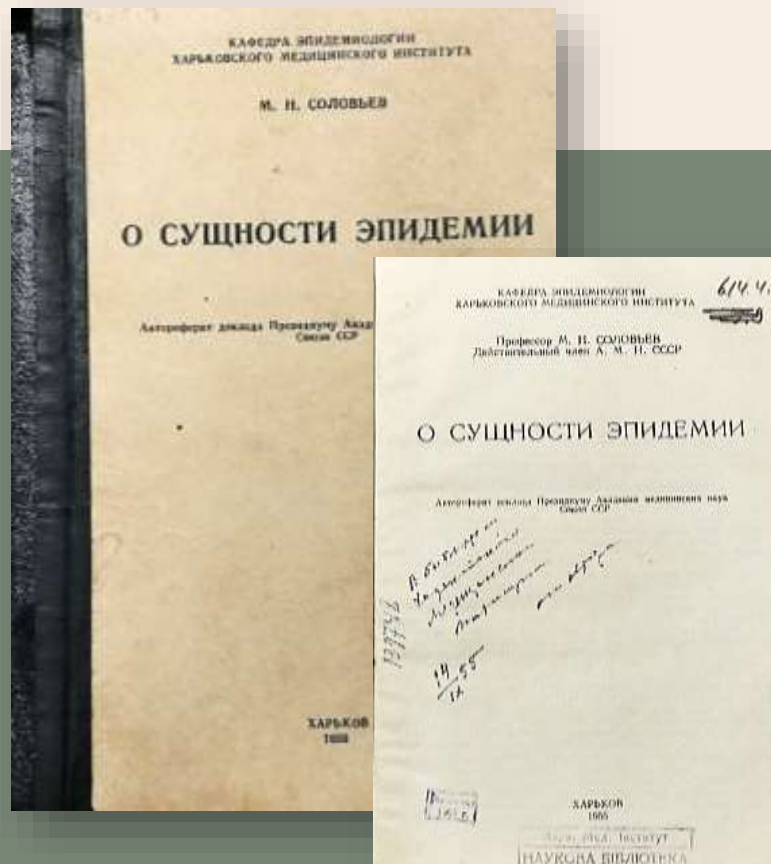
Борьба с малярией и основы
ее профилактики / М. Н. Соловьев. – Одесса :
Всемедиксантруд, 1924. – 19 с.

614.4 С

Соловйов М. М.

Епідеміологія / М. М. Соловйов. – Київ :
Держмедвидав, 1936. – 479 с.

614.4 С

Соловьев М. Н.

О сущности эпидемии : автореферат доклада Президиуму АМН СССР / М. Н. Соловьев.
– Харьков, 1955. – 34 с.

616.013(082) Т

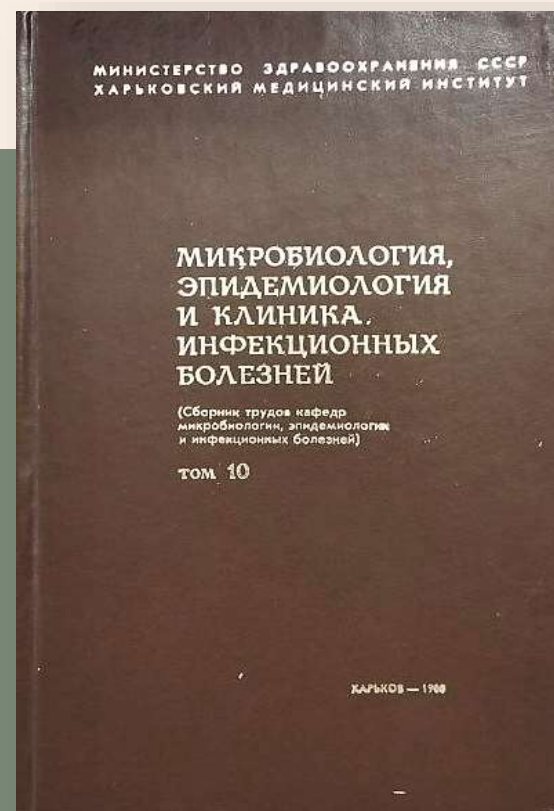
Соловьев М. Н.

Историческое значение научного метода Д. К. Заболотного для изучения эпидемических очагов // Теоретические и практические вопросы микробиологии и эпидемиологии : сборник статей / редкол.: М. Н. Соловьев (отв. ред.) [и др.].
– Киев : Здоров'я, 1968. – Вып. 2. – С. 8–16.

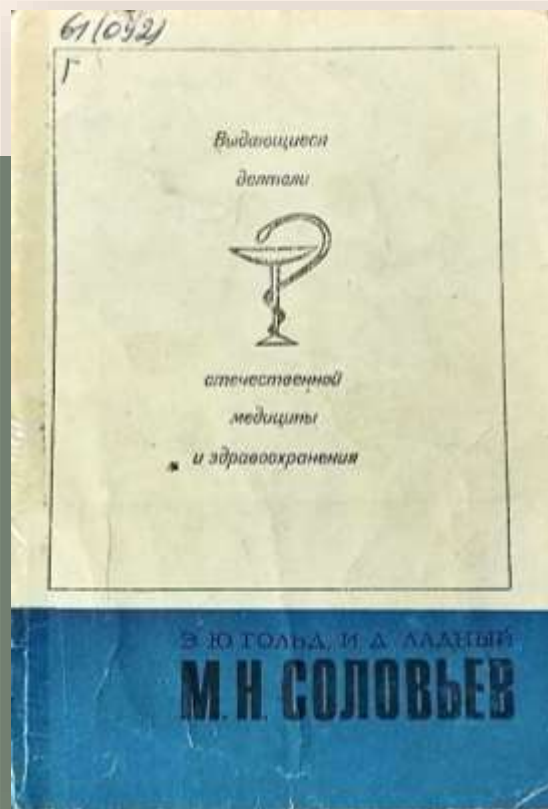
616.013(082) Т

Теоретические и практические вопросы микробиологии и эпидемиологии : сборник статей / редкол.: М. Н. Соловьев (отв. ред.) [и др.]. – Киев : Здоров'я, 1965. – 80 с.

616.9(082) М

Микробиология, эпидемиология и клиника инфекционных болезней : сборник трудов кафедр микробиологии, эпидемиологии и инфекционных болезней / редкол.: М. Н. Соловьев [и др.]. – Харьков, 1980. – Т. 10. – 168 с.

61(092) Г

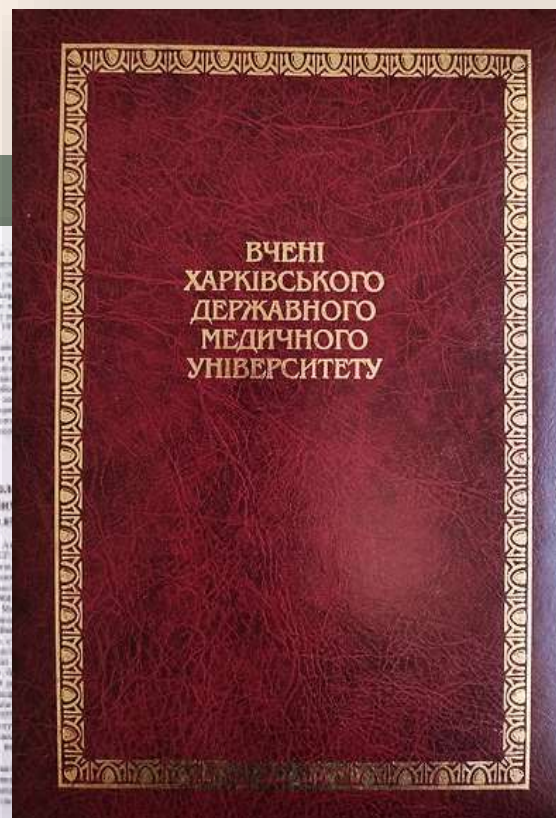
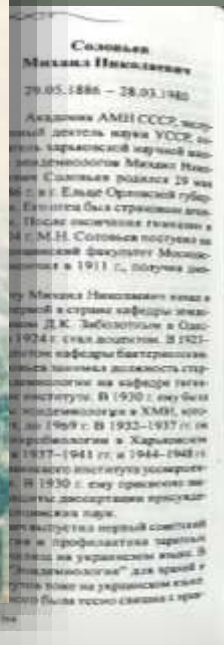
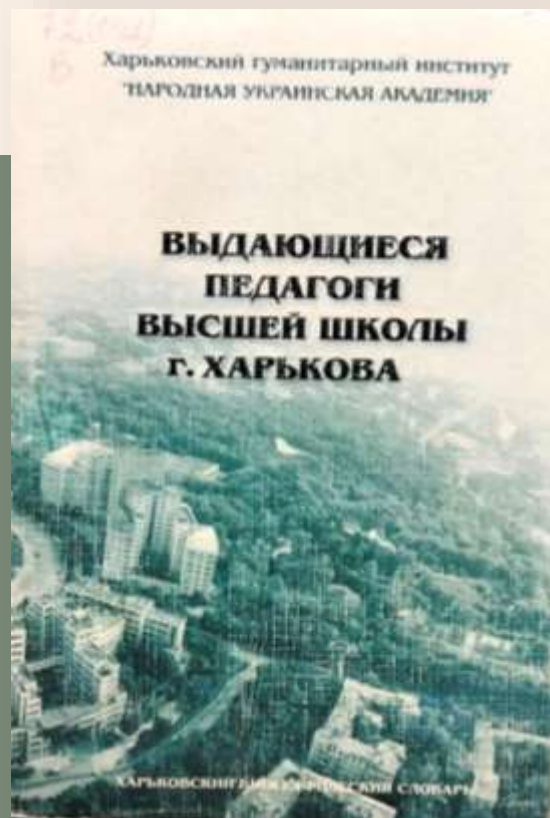
Гольд Э. Ю.

М. Н. Соловьев (1886–1980) / Э. Ю. Гольд,
И. Д. Ладный. – М. : Медицина, 1982. – 64 с.

616.9(063) В

Втілення ідей М. М. Соловйова в збереження популяційного здоров'я нації : матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 130-річчю з дня народження професора М. М. Соловйова, засновника та першого завідувача кафедри епідеміології Харківського національного медичного університету (17 травня 2016 року, м. Харків)
/ ред. Т. О. Чумаченко. – Харків, 2016. – 127 с.

72(092) В

Петрова З. П.

Соловьёв Михаил Николаевич / З. П. Петрова

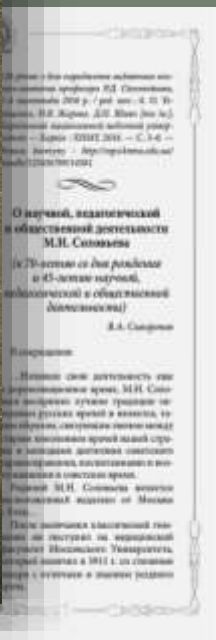
// Выдающиеся педагоги высшей школы г. Харькова :
биографический словарь / В. И. Астахова [и др.] ;
редкол.: В. И. Астахова [и др.] ; Народная украинская
академия. – Харьков : Глобус, 1998. – С. 564–565.

61(092) В

Петрова З. П.

Соловийов Михайло Миколайович (29.05.1886–

28.03.1980) / З. П. Петрова // Вчені Харківського
державного медичного університету. – Харків, 2003.
– С. 227–228.

61(09) В

Сиворонов В. А. О научной, педагогической и общественной деятельности М. Н. Соловьева (к 70-летию со дня рождения и 45-летию научной, педагогической и общественной деятельности) [в сокращении] / В. А. Сиворонов // Вірні клятви Гіппократа: розповіді про тих, хто є взірцем для прийдешніх поколінь лікарів / за ред. В. М. Лісового, В. А. Капустника, Ж. М. Перцевої. – Харків : ХНМУ, 2020. – С. 465–475.

– Режим доступу:

<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/28094>

61(092)(08) С

Михайло Миколайович Соловійов

// Скарбниця харківської медицини. Постаті : біографічний довідник / за заг. ред. В. М. Лісового.

– Харків : ХНМУ, 2015. – С. 97. – Режим доступу:

<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/16215>

Черненко В. Д. М. Н. Соловьев – основатель
кафедры эпидемиологии Харьковского
медицинского университета / В. Д. Черненко,
О. М. Карабан // Экспериментальна і клінічна
медицина. – 2001. – N 2. – С. 7–8.

Падалка Г. І. Михайло Миколайович Соловйов –
видатний вчений-епідеміолог / Г. І. Падалка,
О. М. Карабан, Т. О. Чумаченко // Экспериментальна
і клінічна медицина. – 2007. – N 1. – С. 167–168.

